

Oroande om konflikter rörande psykiatrins värderingar och arbetssätt

Recension av boken: 7 Psykiatrer berättar. Om 40 år i svensk psykiatri.
Bokens författare: Gudrun Willén, Majken Ståhl, Tommy Tallberg, Inga-Lena Bengtsson, Frida Lovén, Henrik Oest, Karin Rodhe.
2013 Majken Ståhl, BoD

I boken ”7 Psykiatrer berättar. Om 40 år i svensk psykiatri” har sju psykiatrer skrivit sina egna livsberättelser med tyngdpunkt från yrkeslivet. Flertalet av författarna är födda på 1940-talet, fem är kvinnor och två är män; sex är specialister i allmän psykiatri och en i barnpsykiatri. Två har vidareutbildat sig till psykoanalytiker, de övriga har utbildat sig inom psykoterapi främst med psykodynamisk inriktning. Alla väljer att så småningom lämna den offentliga psykiatrin för att i stället arbeta privat. Berättelserna blir en kritisk granskning av vårdens inte minst psykiatrins utveckling under de senaste 40 åren i Sverige.

Även om de sju självbiografiska porträtten främst handlar om vars och ens yrkeskarriär innehåller berättelserna levande skildringar av bakgrund och uppväxtvillkor och varför man valde att bli psykiater med inriktning på psykoterapi.

De sju författarna har under många år träffats för regelbunden fortbildning. Man läste, kommenterade och kritiserade varandras texter efter ett inspirerande seminarium med författaren Merete Mazarella. Jag tror att detta arbetssätt starkt har bidragit till bokens läsvärdhet.

Texterna är välskrivna, mycket personliga, ärliga och ibland smärtsamma i sin framställning. Författarna drar sig inte för att ta fram svårigheter och konflikter inom både yrkes- och privatliv. Då jag själv utbildat mig till psykiater på 1960-talet och arbetat inom ämnesområdet läste jag boken med stegrande intresse. Jag kände igen mig i mycket, både rörande olika intressekonflikter inom psykiatrin och i beskrivningar av en del psykiatriska kollegor och förebilder.

Det berättas om organisationsförändringar, nedskärningar, ensidig ekonomisk styrning med ökande prestationskrav under tidspress med mera – förändringar som inleddes inom svensk vård och omsorg under 1900-talets sista decennier. På ett sätt blev konsekvenserna inom psykiatrin allra mest påtagliga. Ett snabbt diagnossättande med hjälp av skattningskalor premierades. Behandlingen kom att till stor del bestå i in- och utsättande av olika psykofarmaka.

I det som skedde och fortfarande sker inom vården blev och blir många vårdanställda sjuka. En av bokens författare, Inga-Lena Bengtsson, beskriver hur hon själv fick ett utmattningssyndrom med koncentrationssvårigheter, sömn-

störning och ångest. Hon insjuknade också i en facialisparens och sjukskrevs. Efter det att hon hade slutat inom den offentliga psykiatrin startade hon tillsammans med en kollega en liten privat psykiatrisk mottagning. I slutet på 1990-talet dyker de forna kollegorna från sjukhuset, sjuksköterskor, undersköterskor m.fl. upp på hennes mottagning. Den nya gruppen av patienter beskriver hon på följande vis: ”Tidigare helt friska men nu i ett förfärande dåligt skick. Deras beskrivningar av arbetsmiljön kunde man lägga blåkopior emellan.” ... ”Nästan alla fick sjukskrivas direkt, några lades in med en psykosnära bild.”

När problemen i arbetet blir av så allvarlig natur som ovan sätter de sina avtryck också i privatlivet vilket med all tydlighet framgår av de sju berättelserna.

Att de sju psykiatrerna valde att arbeta privat i den vårdkultur vi idag lever i har flera orsaker; de ville komma ifrån den landstingsdrivna byråkratiska tungroddheten; de ville arbeta i en ostörd miljö med patienten; de ville ha ett humanistiskt empatiskt perspektiv i mötet med patienten.

Ytterst handlar det också om att vi som läkare i vårt patientarbete inte skall komma i konflikt med vår människosyn och människovärdighet. Dessutom måste vi som läkare själva må bra, i annat fall kommer detta att sätta sina spår både i vårt yrkes- och privatliv.

Boken är ett pionjärarbete när det gäller att utifrån vårdarbetarens perspektiv, i det här fallet psykiaterns, skildra

vad som hänt i svensk sjukvård under de senaste 40 åren. Det behövs många fler sådana här berättelser från andra delar av vården.

Boken kan varmt rekommenderas till alla vårdanställda inte minst psykiatrer. För alla sjukvårdspolitiker bör boken dessutom vara obligatorisk läsning.

Jan Halldin

leg läk, med dr
specialist i allmän psykiatri
och socialmedicin
jan.halldin@gmail.com